

Öğretmenlerin Pandemi Sonrası Rezilyans Düzeylerine İlişkin Algıları

Nida BAYINDIR¹

Gönderim Tarihi: 24.03.2021

Kabul Tarihi: 11.06.2021

Yayın Tarihi: 19.10.2021

Öz: Pandemiler gibi biyolojik afetlerin insana ve insanlığa yönelik olumsuz sonuçlarından en çok etkilenen alanlardan birisi de eğitimidir. Eğitimin uzaktan yapılmasının getirdiği sorunlar hem öğretmenler, hem öğrenciler hem de veliler açısından, ne yazık ki, içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Araştırma, pandemi sonrası öğretmenlerin rezilyans/resilience (eski hale dönüş) algılarını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu durum öğretmenlerin sürdüreceği eğitim yaşantıları açısından önemlidir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni ile amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir örneklem ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma, örneklem grup ve ölçme aracıyla sınırlıdır. 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde sınıf öğretmeni olarak görev yapan gönüllü 20 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çevrimiçi ortamda toplanmış ve içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin okula yeniden dönüş sürecinde en çok virüs nedeniyle hastalanmaktan kaygılandıkları, kurumsal çözümler bekledikleri ortaya çıkmıştır. Bunun için öğretmenlerin kaygı düzeylerinin azaltılması, iyi olma hallerinin yükseltilmesi için gerekli desteklerin belli periyodlarla sağlanması önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Rezilyans, Sınıf Öğretmeni, Pandemi, Yüz Yüze Eğitim

Determining The Resilience Expectations Of Teachers Regarding The Reopening Of Schools After The Pandemic

Abstract: Natural disasters as well as pandemics have significant negative effects on education in addition to their health, safety, economic, social, and psychological consequences. The problems caused by remote education have caused some problems in terms of both teachers, students, and parents. The study aimed to perceptions the resilience expectations of teachers after the pandemic. This situation is important for teachers' educational life. The study was carried out with a case study design, which is one of the qualitative research methods, and an easily accessible sample, which is one of the purposeful sampling types. The research is limited to the sample group and measurement tool. 20 volunteer teachers working as primary school teachers in the spring semester of the 2019-2020 academic year constitute the sample of the study. The research data were developed online by the researcher, collected with a semi-structured interview form, and analysed by content analysis method. According to the results of the study, it was found that teachers mostly worried about getting sick due to the virus and expected administrative solutions institutionally in the process of returning to school. To do this, it is recommended to provide the necessary support periodically to reduce the anxiety levels of teachers and increase their well-being.

Keywords: Resilience, Primary School Teacher, Pandemic, Face-to-Face Education

GİRİŞ

İnsanoğluna mal ve can kaybı yaratarak zarar veren, insanlar tarafından engellenemeyen doğa kaynaklı afetlere doğal afetler denir. Salgınlar da biyolojik doğal afetlerden birisidir. Bütün dünya uluslarının sağlık, sosyo-ekonomik, politik, kültürel, psikolojik olarak olumsuz bir şekilde etkilendiği pandemiler eğitimi de küresel olarak etkilemiştir. Eğitime etkisi sadece eğitimin yapılamaması veya gecikmesiyle değil, eğitime yönelik yeni paradigmalara ve yeni normallerin gündeme gelmesiyle de olmuştur. Küresel salgın bütün dünya çocuklarının okullarından uzak kalmasına neden olmuş ve eğitimin sürdürülebilirliği için yeni formüller geliştirilmesini gündeme getirmiştir. Uluslar eğitimdeki aksamaların olmaması için öğrenme öğretme süreçleri için gerekli olan alt yapıları hızlı bir şekilde, acil uzaktan eğitim (emergency remote education) eylemleri şeklinde, uygulamaya koymuştur. Ancak her ne yapılsa yapılsın özellikle küçük sınıflarda

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Türkiye, nida.bayindir@ogu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8329-358X

uzaktan eğitim yüz yüze eğitimin yerini tutamamış ve beceri gerektiren konuların işlenmesinde büyük eksikliklere neden olmuştur (Aktaş, Büyüktaş, Gülle ve Yıldız, 2020; Birinci ve Bulut, 2020; Işık, 2020; Karataş, 2020:7; Uyar, 2020:16; Yıldırım, 2020).

Eğitim kurumlarının kapatılmasıyla da uzaktan eğitim süreci başlamış, öğrenci ve öğretmenler bilişim teknolojilerinin yardımıyla eğitimin devamlılığını sağlamaya çalışmıştır. Ancak özellikle ilkokullarda uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri sınıf öğretmenlerince bazı açılardan yetersiz görülmüş ve konuların yüzeysel olarak işlendiği, kontrolün istenen şekilde olmadığı, sınıf içi etkileşimin sağlıklı bir şekilde kurulamadığı düşünülmüştür (Akbal ve Akbal, 2020; Akoğlu ve Karaaslan, 2020:101; Bozkurt, 2020:114; Paydar ve Doğan, 2019; Sarı ve Nayır, 2020; Ok ve Çalışkan, 2019; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020).

Web tabanlı yapılan öğretim çalışmalarında bazen ya içeriğin aktarılmasında ya da davranışların yönetilmesinde pedagojik sorunlar yaşanmış, yine de eğitim devam ettirilmeye çalışılmıştır. Öğretmenler ders içeriklerini çevrim içi ortamına taşımış eş zamanlı ya da eş zamansız olarak akademik etkileşime girmişlerdir. Psiko-sosyal bir varlık olan insanın eğitimi sadece bir aktarım aracı olarak görmesi ve kullanması mümkün değildir. Pedagojik süreçler, ilgi, anlayış, empati vb. duyuşsal ve beceriye dayalı işleyişler eğitim yaşantılarını olumsuz olarak etkilemiştir. Pandemi, yalnızlaşan eğitim paydaşlarının daha da içe kapanmasına neden olmuştur (Başaran, Doğan, Karaoğlu, Şahin ve Özkurt, 2020:122; Çakın ve Akyavuz, 2020: 166; Karatepe, Küçükgençay ve Peker, 2020).

Pandemi süreciyle birlikte yeni normal olarak adlandırılan durum travma sonrası rutin yaşantıların yeniden düzenlenmesi anlamına gelmektedir. Özellikle uzaktan eğitimle gelişmeye başlayan öz yönelimli öğrenme, dijital okuryazarlık, iletişim, planlama, organizasyon, benlik algıları, zaman yönetimi, motivasyon, konsantrasyon, zorluklarla başa çıkma becerisi, sorun çözme becerisi vb. beceriler yüz yüze sınıf ortamında da kullanılabilir. Bir başka deyişle kullanmaya alıştığımız yeni ve farklı (upskilling, reskilling) becerileri formal okul ortamına taşıyarak rutin okul yaşantılarına geçişi daha kolay bir şekilde sağlamak hedeflenmiştir. Yeni normale birlikte özellikle öğretmenlerin eğitim öğretim ortamının düzenleyicisi ve yürütücüsü olarak ciddi sorumlulukları ve görevleri bulunmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin okulların yeniden açılmasıyla ilgili yeni sürece uyum sağlamaları beklenmektedir. Yeni normal olarak adlandırılan rezilyans (yeniden uyum) süreci olan bu süreç; zorluklar, travmalar ve stres koşullarına uyumu içermektedir. Rezilyans, zorluklar karşısında yılmadan uyum sağlama ve eski haline dönebilme becerisidir. Öğretmenlerin rezilyans sürecinde yeni normale uyum sağlayıp her zamanki uygulamalara geri dönüşlerinde birçok değişkenin de yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu süreçte, okul çalışanlarının ve öğrencilerin rutin sağlık önlemlerini (maske kullanımı, fiziksel mesafe, hijyen uygulamaları vb) sürdürmesi gerekmektedir. Bunun yanında dezenfektan kullanımı, okula giriş çıkışlar, teneffüsler, kütüphane, sınıfta oturma düzeni, spor etkinlikleri, servis kuralları, yemekhane/kantin işleyişi, tuvalet/lavaboların kullanımı, ziyaretçi kontrolü (hes kodu sorgulama, ateş ölçme, hijyen sağlama) gibi günlük akışa yönelik çözümlerin planlanması gerekmektedir. Literatürde travma sonrası ve rezilyans (yenilenme, dayanıklılık, esneklik süreci) olarak kavramsallaşan bu olgu, sıkıntı sonrası ortaya çıkan olumlu değişimi doğru deneyimlemek ve işlevsel hale getirmek olarak tanımlanmaktadır. Bu durum önceliklerin yeniden sıralanması, yaşamsal alanın yeniden anlamlandırılması, ilişkilerin ve okul kurallarının yeniden iyileştirilmesi, bireysel ve sosyal farkındalıkların artırılması, yeni seçeneklerin ve psiko-sosyal değişimlerin tekrar deneyimlenmesini kapsamaktadır (Aşkın, Bozkurt ve Zeybek, 2020:308; Doğan ve Pekasıl, 2021; Gerçek ve Börekçi, 2019; Karataş, 2020:7; Kimter, 2020: 577; Ok ve Çalışkan, 2019;

Seçkin ve Hasanoglu, 2016).

Pandeminin kişiler üzerindeki etkisine yönelik yapılan araştırmaların (Çaykuş ve Çaykuş, 2020; Ergöner, Biçen, ve Ersoy, 2020; Kaya, 2020, Çiçek ve Almalı, 2020, Işık, 2020) genelinde kişilerde travma sonrası kaygı oranlarında artışlara dikkat çekilmiştir. Bu kaygılar daha çok benlik algısı, yaşam döngüsü, başkaları ile ilişkilerdeki değişim ve gelecek kaygısı alanında yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla kişilerde korku ve tedirginlik oluşturmuştur. Öğretmenlerde bu insani tepkileri yaşamış bireyler olarak yeni normaldeki rollerine uygun olarak davranmak durumundadırlar. Öğretmenler, pandemi ile birçok zorluklara maruz kalmışlar, bu zorluklara uyum sağlayıp baş etmeye ve zorluklarla mücadele kapasitelerini diğer durumlara uyarlamaya çalışmışlardır. Bu nedenle okula tekrar döndüklerinde yaşadıkları kaygı, okul, öğrenci ve velilerden beklentileri ve ihtiyaç duydukları destek alanları ile mesleğe ve öğretime yeniden uyum sürecine girmişlerdir (Alper, 2020; Aykut ve Aykut, 2020:57; Tönbül, 2020:160).

Okulların açılmasıyla eğitim öğretim paydaşlarının yaşadıkları travmalar da yeni normale uyum sağlama olarak değişmiştir. Pandeminin seyrinde yaşanan ani ve değişken durumlar nedeniyle eğitim öğretim yaşantılarının ve paydaşlarının rezilyans durumlarının yeni normale uyumuna yönelik fazla bir çalışma bulunmamaktadır. Bunun yanında okula dönüş sürecinde öğretmenlerin yaşayacakları zorlukların belirlendiği araştırmalar da sınırlıdır. Araştırma öğretmenlerin pandemi sonrası yeni eğitim düzeninde sahip oldukları kaygılar ve zorluklara hazır olmalarını sağlayacak, onların rezilyans algılarını ortaya koyacak olan istek ve ihtiyaçlarını belirlemek açısından önemlidir. Araştırmanın amacı, okulların açılmasıyla öğretmenlerin yeni normale uyum sağlamada rezilyans (eski hale dönebilme) algılarının belirlenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Durum çalışması, olguyu kendi çerçevesinden inceleyen olgu ve durumlara ait verilerin sistematik olarak toplandığı, analiz edildiği ve sonuçlarının ortaya konduğu bir yoldur. Durum çalışmalarında araştırılan olay veya durum, kendi doğal kapsamında, yer ve zamanla sınırlı olarak araştırılmaktadır (Metin, 2014).

Araştırmada ele alınan durum pandemi sonrası okula dönüşte öğretmenlerin rezilyans (eski duruma dönüş) algılarını belirlemektir. Dolayısıyla öğretmenlerin okullara dönmedeki algıları (okula dönüşte yeni normale ilişkin görüşleri) kapsama dahil edilmiştir. Çalışma grubu olarak amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme yapılmıştır. Tipik durum örnekleme, çok sayıda benzeri arasından genel olarak incelenen olay veya olguyu açıklayabilecek düzeyde bilgi içeren ve evreni temsil yeteneği olan ve temel özellikleri bakımından evrenden farklılaşmayan durumları ifade etmek için kullanılmaktadır (Baltacı, 2018:251). Veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu ile çevrimiçi toplanmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin nedeni; pandemi döneminde bireylere yüz yüze ulaşmanın riskli olmasıdır. Aynı zamanda bir diğer neden bu yöntemin hijyen ve sosyal mesafe kurallarına uygun olması açısından sunduğu pratikliklerdir. Buna göre 20 sınıf öğretmeni araştırmaya gönüllülük esasına göre çevrimiçi olarak katılmıştır. Öğretmenler Eskişehir ilinde görev yapan ve öğretmenlik uygulamaları kapsamında kolay ulaşılabilirlik yoluyla araştırmaya dahil edilmiş, 6'sı 1. Sınıf, 5'i 2. Sınıf, 4'ü 3. Sınıf, 5'i 4. sınıfları okutan sınıf öğretmenleridir. Araştırmada kolay ulaşılabilirlik durum örnekleme, amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde uygun görünmüş ve seçilmiştir. Bu yöntem, araştırmaya hız kazandırması açısından işlevsel ve tercih edilir bir yöntemdir. Bu örnekleme türünde erişilmesi kolay ve yakın durum seçilmiştir.

Pandemi ile ilgili yapılmış son çalışmalar taranarak literatür analizi yapılmıştır. Görüşme soruları için uzman görüşü alınmış ve dönütlerle sorular gözden geçirilmiştir. Soruların anlaşılabilirliği için iki öğretmenden görüş alınmış ve görüşme formu son halini almıştır. Görüşme formunda bulunan 9 soru gruplanarak 2 ana soru altında gruplanmıştır. Belirlenen konu için böyle bir gruplamaya gidilme nedeni, cevap yetersizse veya açık ifade edilememişse soruları tamamlayabilmesi açısından avantaj sağlamasıdır. Öğretmenlerin pandemi ile ilgili fikir yürütebilecekleri konu başlıkları belirlenmiş ve bu doğrultuda görüşme soruları oluşturulmuştur. Görüşme sorularının oluşturulmasında soruların kolay anlaşılması, alternatifleri ve sonda sorular hazırlama ile belirlenmiş uzman ve öğretmen görüşleri alınarak son haline kavuşturulmuştur. Bunlar, 1-Okulların yeniden açılması ile ilgili rezilyans (eski hale dönüş) hakkındaki görüşleri (sağlık, akademik, sosyal, psikolojik) neler? Nedenleri ile açıklayınız. 2-Okula geri döndüğünüzde rezilyans (eski hale dönüş) (öğretmenlerden, ailelerden, öğrencilerden, idari makamlardan, okul çalışanlarından) ne düzeydedir? Nedenleri ile açıklayınız.

Araştırma verileri görüşme öncesinde belirlenen kuramsal kavramsallaştırmaya göre belirlenen tema ve kategorilere uygun olarak sınıflandırılmış ve uygun kodlar ile frekans tabloları elde edilmiştir. Kodlamalar Ö1, Ö20 şeklinde kodlanmıştır. Tema ve kategorilerde yer alan sorunların anlaşılabilirliği için katılımcı görüşlerinden örnek ifadeler yer verilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte veriler önce kavramsallaştırılmış, sonra kendi içinde organize edilmiş ve verileri açıklayan temalar saptanmıştır. Veriler araştırmacı tarafından görüşmeler esnasında yazılmıştır. Veriler katılımcıların onayına sunulmuş ve teyit ettirilmiştir. Son olarak bulgular yorumlanarak anlaşılabilirliği kolaylaştırmak için frekans ve yüzde tabloları halinde sunulmuştur. Araştırma, uygulanan istatistikî yöntemlerle ve örneklem grupla sınırlıdır.

BULGULAR

Araştırma, pandemi sonrası okulların yeniden açılmasına ilişkin öğretmenlerin rezilyans (eski hale dönüş) algıları belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda öğretmenlerin karşılaşmaları olası rezilyans algısı ve beklentilerine ilişkin temalar ve frekans tablosu aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Okulların yeniden açılması ile öğretmenlerin rezilyans algısı

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Pandemi sonrası okulların açılması	Kaygı	Hastalanma	16
		Öğrenci akademik başarı seviyelerinin düşmesi	3
		Öğrencilerce akademik davranışların unutulması	1

Tablo 1 incelendiğinde pandemi sonrası okulların yeniden açılması ile öğretmenlerin yeni normale ilişkin rezilyans algısı kaygı temellidir. Bu kaygı en çok hastalanma kaygısıdır. Bunu sırasıyla akademik başarının düşmesi ve akademik davranışların unutulması izlemektedir. Araştırmaya katılan 16 öğretmen virüs nedeniyle hastalanmaktan korkmaktadır. Bu korkunun nedenleri virüs yayılım hızındaki kontrolsüzlük, virüsle ilgili bilinmeyen belirtiler, virüslü bireylerin tespiti,

aşılama, etkileşimde olduğu birey sayısı ve risk varlığının devam etmesi olabilmektedir. Öğretmenler hastalık faktörü dışında okula yeniden dönüşte öğrencilerin akademik ve davranışsal olarak eksiklikleri olabileceğini düşünmektedir.

Öğretmenler yeni düzene uyum sağlamak ve eksik bilgi ve becerileri telafi etmek, aynı zamanda mevcut öğretim programına devam edebilmek için ciddi bir emek ve zaman harcamak durumundadırlar. Böyle olduğunda hem kendi hem de öğrencilerinin ihtiyaçlarını ve beklentilerini karşılamak için her zamankinden daha çok çalışmak zorundadırlar. Bu nedenle bir şeyleri yetiştirmek kaygısı ile hareket edebilmektedirler. Aşağıda öğretmen görüşlerinden örnek ifadelere yer verilmiştir.

Ö2-‘Okullar seyreltilmiş olarak açıldığı için herhangi bir kaygım yok’

Ö10-‘Hastalanma riskim var’

Ö11-‘Eğitim verdiğimiz yaş grubunun taşıyıcı olması nedeniyle bana gelecek hastalıktan çekiniyorum’

Ö14-‘Henüz aşı olamadım, kapalı alanda ders yaptığımız için virüse yakalanmaktan korkuyorum’

Ö16-‘Hastalığa yakalanmaktan korkuyorum’

Ö20-‘Öğrencilerimin seviyesini düşük bulmaktan kaygılıyım’

Ö7-‘Öğrencilerin sınıf ve davranış kurallarını unutmalarından endişe ediyorum’

Pandemi sonrası öğretmenlerin en büyük kaygısının salgın riskinin devamından kaynaklı olduğu görülmektedir. Virüsle ilgili bilinmeyenler, yanlış bilgiler ve hastalık öyküleri bireylerin kaygı düzeylerini arttırmaktadır. Hastalığın belirsizliklerinden dolayı insanlar arasında korku ve kaygının artması, kısıtlayıcı formüller, kilitlenmeler vb. sosyal olarak yaşanan travmalar toplumda psikolojik etkiler yaratmaktadır. Hem öğretmenlerin, hem öğrencilerin, hem de velilerin okullarda kendini güvende hissetmesi bu açıdan son derece önemlidir.

Tablo 2. Okulların yeniden açılması ile öğretmenlerin rezilyans düzeyine ilişkin algıları

Tema	Kategori	Kod	Frekans
Pandemi sonrası okulların açılması	Beklenti	Velilerden	4
		Öğrencilerden	4
		Öğretmenlerden	2
		İdari makamlardan	8
		Okul çalışanlarından	2

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin yeni normale uyum sağlamadaki rezilyans düzeyine ilişkin algıları beklenti temellidir. Bu beklenti algısı en en çok hem merkezi hem de yerel düzeyde idari makamlardan yanadır. Bunu sırasıyla veli, öğrenci, meslektaşları ve okul çalışanları takip etmektedir. Öğretmenlerin pandemi sonrası yeni düzenle ilgili alınacak idari kararlara yönelik beklentilerinin yüksek olması yaptırım gücü açısından kurumsal işleyişi güçlü bir seçenek olarak düşündükleri için olabilmektedir. Kurum bazlı alınan ve uyma zorunluluğu olan kurallar bireyleri yasal olarak bağlamakta ve sorumluluğu kişilerin kurallara uymasına bırakmaktadır. Dolayısıyla hayati ölçüde önemli olan bu durumun kural ve yaptırımlarla kontrol edilebileceği düşünülmektedir. Öğretmenler, öğrencilerden hijyen kurallarına dikkat edip, sosyal mesafeyi

korumalarını beklemektedir. Dolayısıyla hem ailelerin hem de eğitim çalışanlarının hijyenik davranışları gerektiğini düşünmektedirler. Aşağıda öğretmen görüşlerinden örnek ifadeler yer verilmiştir.

Ö1-‘Sınıf ve öğrenci sayılarının az tutulmasını, maske, havalandırma, dezenfektan işlemi gibi ihtiyaçların karşılanmasını bekliyorum’

Ö4-‘Öğrencilerin maskeleri doğru kullanması isterim’

Ö5-‘Hijyene önem verilmesi, velilerin çocukların temizliğine dikkat etmesi ve hastalık ve temaslılık durumunu okul idaresine bildirmeleri gerektiğini düşünüyorum’

Ö3-‘Okul servisleri ile ilgili ciddi şüphelerim var. Kontrol tedbirlerini yeterince aldıklarını düşünmüyorum’

Ö6-‘Okul ve sınıf alanlarının sürekli temizlenmesi, tuvalettaki temizlik malzemelerin tam olması. Aşılamanın bir an önce öğretmenlere uygulanmasını bekliyorum’

Ö12-‘Öğretmenlerin yapması ve yapmaması gereken davranışlar konusunda öğrencileri yeterince uyarmaları gerektiğini düşünüyorum’

Ö15-‘Eğitimle ilgili alınacak kararların net olması ve zamanında alınması, sürekli değişiklik yapılmamasını istiyorum’

Ö9-‘Öğrencilerin arkadaşları ile sosyal mesafeyi korumalarını bekliyorum’

Öğretmenlerin en çok beklentisinin kurumsal denetim ve kontrol düzeyinde olduğu, aile ve öğrencilerin gerekli önlemleri alması gerektiği yönündedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin okula yeniden dönüşte en çok kaygılandıkları şey virüs nedeniyle hasta olmaktır. Bir diğer sonuç ise öğretmenlerin pandemi sürecinin yönetilmesi ve denetlenmesinde idari makamlardan beklentileri olduğu yönündedir. Bu bağlamda en büyük beklentileri ise kurum yöneticilerince alınacak ve uygulanacak istikrarlı kararlardır. Pandemi sürecinde öğretmenlerin hem uzaktan hem de yüz yüze eğitimde psikolojik, sosyolojik ve akademik olarak desteklenmesi, bu açıdan, büyük önem taşımaktadır.

Yapılan araştırmalarda (Eti ve Karaduman, 2020; Kavuk ve Demirtaş, 2021; Paydar ve Doğan, 2019; Tümkan ve Tümkan, 2020; Yurtbakan ve Akyıldız, 2020) okulların açılmasıyla yapılan hazırlıklara ilişkin öğretmen görüşleri incelendiğinde öğretmenler; sınıfların sık sık dezenfekte edilmesi, sınıf mevcutlarının azaltılması, maske dağıtımı, sosyal mesafenin korunması, oturma düzeni, okul kantinleri, uyarı levhaları ve okul içi kontrol mekanizmalarının işlemesi yönünde görüşler bildirmişlerdir. Bu görüşlerin ortak paydasının hem okulların hem de bireylerin kendi önlemlerini alması yönündedir (Baysal ve Ocak, 2020:669; Can, 2020).

Öğretmenlerin hastalık kaygısından sonra öğrencilerin akademik başarıları ve akademik davranışlarına yönelik kaygılar gelmektedir. Öğretmenler öğrencilerin uzaktan eğitimle akademik kazanımlara tam olarak erişemediklerini düşünmektedir. Uzaktan eğitimin dezavantajlarından ötürü olduğunu varsaydığımız bu yetersizlikler ve eksiklerin yüz yüze eğitimde nasıl telafi edileceğine yönelik kaygılar olabilmektedir. Öğretmenler, ayrıca, sınıf ve okul kuralları ile ilgili olarak öğrenci davranışlarının yeniden kazanmaları gerektiği kaygısı içersindedirler.

Kamuoyundaki tartışmalar, hasta sayıları, salgın ekonomisi, sosyal medyadaki paylaşımlar, bilgi

kirliliği, her türlü bedensel duyumun virüs belirtileri ile karıştırılması vb. öğretmenlerde endişe yaratmaktadır. Yapılan araştırmalar (Gerçek ve Börekçi, 2019; Kavruk ve Demirtaş, 2021; Ünal ve Bulunuz, 2020) insanların pandemi dönemi travmatik yaşantılarının arttığına yöneliktir. Araştırma bulguları ile örtüşen bu durum, insanların endişeli hissetmesine, aile ve iş ortamında stres yaşamasına, gerçeklik algısını yitirmesine, belirsizlik yaşamasına, çaresizlik hissetmesine neden olmaktadır. Çakın ve Akyavuz (2020) araştırmasında öğretmenlerin ve öğrencilerin pandemi nedeniyle, yüz yüze gelemedikleri için, iletişim kaynaklı bazı sorunlar yaşadıkları belirlenmiştir. Erkoca (2021)'nın araştırmasında da pandemi sürecinde öğrencilerin derse olan ilgilerinin azaldığı ifade edilmiştir. Yapılan araştırmalarda (Çakın vd, 2020:169, Çaykuş ve Çaykuş, 2020, Kul vd, 2020, Özdoğan ve Berkant, 2020, Tümkân ve Tümkân, 2020) öğretmenlerin pandemi ile yaşadıkları problemlerin başında iletişim sorunları, veliler ile ilgili sorunlar ve öğrencilerin öğrenmesi ile ilgili sorunlar gelmektedir. Sınırlı iletişim, dönüt sorunları, teknolojik sorunlar gibi eğitim öğretim sürecinde karşılaşılan sorunların pek çoğu eğitimin yüz yüze olmamasından veya uzaktan eğitime olan yabancılıktan kaynaklanmaktadır. Ancak zorunlu nedenlerden dolayı toplumların kaygı duydukları yaşantıları olabilmektedir. Yaşanılan olumsuz yaşantılar karşısında bireylerin olumsuzluklara verdikleri tepkiler ve başa çıkma stratejileri farklı olabilmektedir. Genel olarak kaygı şeklinde ortaya çıkan olumsuz yaşantıların atlatılıp normal yaşantılara dönülebilmesi gerekmektedir. Yeni normal olarak tasvir edilen bu süreçte öğretmenlerin beklentileri bu olumsuz şartlara karşı psikolojik olarak sorunların üstesinden gelme davranışlarıdır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin en çok idari mekanizmalardan beklentileri olduğu, bunu diğer eğitim paydaşlarının takip ettiği görülmektedir. Öğretmenlerin idari olarak kaygılarının giderilmesi ve gerekli önlemlerle somut güvenirlik sağlamaları aslında travmatik yaşantılardan sonraki toparlanma sürecindeki eğilimlerini göstermektedir. Öğretmenlerin kurumsal olarak çözüm beklentileri pandemi sürecinde eğitim öğretimin resmi yaptırımlarla kontrol altına alınabileceğine duydukları inancın bir göstergesi olabilmektedir.

Eğitim paydaşlarının tümünü olumsuz olarak etkileyen pandemi, rutin eğitim öğretim yaşantılarına da olumsuz olarak yansımıştır. Bunun için eğitim paydaşlarına yönelik kurumsal destek mekanizmalarının oluşturulması ve alınacak idari kararlarla hem sağlığın hem psikolojinin desteklenmesi beklenmektedir. UNICEF'in okulların yeniden açılmasına ilişkin yayımladığı rapora göre, gelecekteki kısmi okul kapanmalarına hazırlıklı olmak, okulların kapalı kaldığı dönem boyunca öğrenme ve öğretmeyi güçlendirmek, okulların kısmi etkin olduğu ve programlarını durumlarına göre uyarlayarak etkin olduğu karma eğitim modeline uyum sağlamak gerekmektedir. Bunu gerçekleştirmek için uzaktan mesleki gelişim, danışmanlık gibi yenilikçi öğretmen destekleme yöntemlerini kullanmak daha hızlı sonuç verecektir (UNICEF, 2020). Öğretmenlerin ihtiyaçları doğrultusunda uzmanlardan yardım alınıp hastalık hakkında açık, net ve eksiksiz bilgilerin paylaşılması, sadece öğretmenlerin değil, öğrencilerin, ailelerin ve diğer okul personelinin de bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır. Öğretmenlerin hastalanmaktan korkmaları normal bir süreçtir. Ancak öğretmenlerin zorlu çalışma koşullarını dikkate alarak bu süreçteki ihtiyaçlarını dikkate almak, anlamaya çalışmak, okulla ilgili alınacak kararlara dahil etmek, kaygı düzeylerini azaltacak önlemler almak, belirsizlikleri ortadan kaldıracak doğru bilgi akışı sağlamak, değişimden kaynaklanan uyum sorunlarını ortadan kaldırmak gerekmektedir. Eğitimi bir bütün olarak görerek eğitimle ilgili bütün paydaşların tek bir merkezden pandemiye yönelik olarak bilgilendirilmesi, gerekli önlemleri almalarının sağlanması ve denetlenmesi öğretmenlerin hastalık kaygılarını azaltacak ve beklentilerini karşılayacak etkide bulunabilecektir. Dolayısıyla öğretmenlerin pandemi sonrasına ilişkin mesleğine, sağlığına ve psikolojine ilişkin destek imkanları yaratılmalı, uzaktan ve yüz yüze eğitimde neler yapabileceklerine dair planlı

yönlendirmelerin yapılması, öğrenme eksikliklerini belirleme ve öğrencilerin gelişimine uygun öğrenme süreci planlamaları konusunda yönlendirilmeleri önerilmektedir. Daha kaliteli bir eğitim için öğretmenlerin ihtiyaç duydukları konularda ve beklentileri yönünde gerekli desteklerin sağlanması, öncelikle bu süreçten fazlasıyla etkilenen öğretmen, öğrenci ve velilere psiko-sosyal destek sağlanması ve öğretmenlerin iyi olma halinin (rezilyans) belli periyodlarla desteklenmesi ve bu destek yaşantılarının pandeminin seyrine göre güncellenmesi, öğretmenlerin okula dönüp dönmek istemediklerine ilişkin görüşlerinin alınması, bu tip dönütlerin ve bilimsel araştırmaları sayısının artmasıyla öğretmenlerin farklılaşan rezilyans beklentilerinin neler olduğuna ilişkin, periyodik olarak yapılacak, standart ölçümlerin geliştirilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbal, H. & Akbal, H. İ. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan sorunların öğrenci bakış açısına göre ahp yöntemi ile incelenmesi. *Bartın Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11 (22), 533-546.
- Akoğlu, G. & Karaaslan, T. B. (2020). Covid-19 ve izolasyon sürecinin çocuklar üzerindeki olası psikososyal etkileri. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2): 99-103.
- Aktaş, Ö. Büyüktaş, B. Gülle, M. & Yıldız, M. (2020). Covid-19 virüsünden kaynaklanan izolasyon günlerinde spor bilimleri öğrencilerinin uzaktan eğitime karşı tutumları. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-9.
- Alper, A. (2020). Pandemi sürecinde k 12 düzeyinde uzaktan eğitim: durum çalışması. *Milli Eğitim*, 49(1), 45-67.
- Aşkın, R. Bozkurt, Y. & Zeybek, Z. (2020). Covid-19 pandemisi: psikolojik etkileri ve terapötik müdahaleler. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(37), 304-318.
- Aykut, S. & Aykut, S. (2020). Kovid-19 pandemisi ve travma sonrası stres bozukluğu temelinde sosyal hizmetin Önemi. *Toplumsal Politika Dergisi*, 1(1), 56-66.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *BEÜ SBE Dergisi*, 7(1), 231-274.
- Başaran, M. Doğan, E. Karaoğlu, E. & Şahin, E. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma. *AJER Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 368-397.
- Birinci, M. & Bulut, T. (2020). Covid-19'un sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı gruplar üzerindeki etkileri: sosyal hizmet bakış açısından bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, s4 (1) 62-68.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *AUAD*, 6(3), 112-142.
- Can, E. (2020). Coronavirüs (covid-19) pandemisi ve pedagojik yansımaları: Türkiye'de açık ve uzaktan eğitim uygulamaları. *AUAD*, 6(2), 11-53.
- Çakın, K. M. & Akyavuz, E. (2020). The covid-19 process and its reflection on education: an analysis on teachers' Opinions. *International Journal Of Social Sciences And Education Research*, 6(2), 165-186.
- Çaykuş, T. E. & Çaykuş, T. M. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde çocukların psikolojik dayanıklılığını güçlendirme yolları: ailelere, öğretmenlere ve ruh sağlığı uzmanlarına öneriler. *Avrasya Sosyal Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 95-113.
- Çiçek, B. & Almalı, V. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde kaygı öz yeterlik ve psikolojik iyioluş arasındaki ilişki: özel sektör ve kamu çalışanları karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 15(4), 241-

260.

- Doğan, B. K. & Pekasıl, A. N. (2021). Covid-19 pandemisi bağlamında evsizler, mevsimlik tarım işçileri, mülteci, şartlı mülteci ve geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin sorunları üzerine bir değerlendirme. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 32(1), 275-292.
- Ergöner, A. T. Biçen, E. ve Ersoy, G. (2020). Covid-19 salgınında ev içi şiddet. *The Bulletin of Legal Medicine*, 25, 48-57.
- Erkoca, M. C. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde öğrenci ilgisi-bir çalışma. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 148-163.
- Eti, İ. & Karaduman, B. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinin öğretmen adaylarının mesleki yeterlikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 635-656.
- Gerçek, M. & Börekçi, Y. D. (2019). Bireysel yine/yenilenmeyi (rezilyansı/dayanıklılığı) destekleyici insan kaynakları yönetimi uygulamalarına ilişkin bir ölçek geliştirme çalışması. *Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 20(45), 17-37.
- Işık, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) salgını döneminde ailede krize müdahale. *Akademia Doğa Ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 2020: 1-9.
- Karataş, Z. (2020). Covid-19 pandemisinin toplumsal etkileri, değişim ve güçlenme. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 3-15.
- Karatepe, F. Küçükgençay, N. & Peker, B. (2020). Öğretmen adayları senkron uzaktan eğitime nasıl bakıyor? bir anket çalışması. *Journal Of Social And Humanities Sciences Research*, 7(53), 1262-1274.
- Kavuk, E. & Demirtaş, H. (2021). Covid-19 pandemisi sürecinde öğretmenlerin uzaktan eğitimde yaşadığı zorluklar. *E-Uluslararası Pedagoji Dergisi*, 1(1), 55-73.
- Kaya, B. (2020). Pandeminin ruh sağlığına etkileri. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 23, 123-124.
- Kımtır, N. (2020). Covid-19 günlerinde bireylerin psikolojik sağlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, Özel Sayı*, 574-605.
- Kul, A. Demir, R. & Katmer, A. N. (2020). Covid-19 salgını döneminde psikolojik sağlamlığın yordayıcısı olarak yaşam anlamı ve kaygı. *Turkish Studies*, 15(6), 695-719.
- Metin, M. (2014). Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ok, M. & Çalışkan, M. (2019). Ev ödevleri: öğretmen, öğrenci ve veli görüşleri. *OPUS- Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 594-621.
- Özdoğan, Ç. A. & Berkant, G. H. (2020). Covid-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitime ilişkin paydaş görüşlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim*, 49 (1), 13-43.
- Paydar, S. & Doğan, A. (2019). Öğretmen adaylarının açık ve uzaktan öğrenme ortamlarına yönelik görüşleri. *Eğitim Ve Teknoloji*, 1(2), 154-162.
- Sarı, T. & Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *Turkish Studies*, 15(4), 959-975.
- Seçkin, Ş. & Hasanoğlu, A. (2016). Çocukta rezilyans (2. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Tönbül, Ö. (2020). Koronavirüs (Covid-19) salgını sonrası 20-60 yaş arası bireylerin psikolojik dayanıklılıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Akademik Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 159-174.
- Tümkan, F. & Tümkan, Ş. (2020). Pandemi döneminde eğitime verilen zorunlu aranın ilkokullardaki eğitim açısından yarattığı değişimin etkilerinin değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 15(4), 1163-1184.
- UNICEF, (2020). Okulların tekrar açılmasına yönelik çerçeve, <https://www.unicef.org/Turkey/Media/9806/File/Okullar%C4%B1n%20Yeniden%20A%C>

3%A7%C4%B1ma%20S%C3%Bcrecini%20Destekleyici%20%C3%87er%C3%A7eve%20D%C3%B6k%C3%BCman.Pdf 22 mart 2020 tarihinde erişildi.

- Uyar, E. (2020). Covid-19 pandemisi sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik görüşleri. *Kapadokya Eğitim Dergisi*, 1(2), 15-32.
- Ünal, M. & Bulunuz, N. (2020). Covid-19 salgını dönemi uzaktan eğitim çalışmaları ve sonraki süreçle ilgili fen bilimleri öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 343-369.
- Yıldırım, S. (2020). Salgınların sosyal-psikolojik görünümü: covid-19 (koronavirüs) pandemi örneği. *Turkish Studies*, 15(4), 1331-1351.
- Yurtbakan, E. & Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *Turkish Studies*, 15(6), 949-977.